

Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення):

стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text

6. Lieber Code: Instructions for the Government of Armies of the United States in the Field, General Order No. 100, 24 April 1863, Art. 44, URL : www.icrc.org/ihl/INTRO/110.

7. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду від 17.07.1998, набр. чинності з 01.07.2002 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

8. Збірник оглядів рішень Міжнародного кримінального суду щодо сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом (СНПК). Юрфем. 2022. URL : <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D1%96%D0%B2-%D0%9C%D0%9A%D0%A1-1.pdf>

Мітченко К.В.,

старший викладач кафедри
гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

УСВІДОМЛЕННЯ РОЛЬОВОГО РЕПЕРТУАРУ АТЕСТОВАНИХ ВИКЛАДАЧІВ ВУЗ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО ЧАСУ

Воєнний стан в Україні та воєнні дії, які відбуваються на всій території держави, активно призвели до атрофії структурно-особистісних характеристик кожного українців. Слід відмітити, безпосередньо вплив воєнних подій та безпосередньо участь поліцейських, як осіб служби борони України, на усвідомлення власної позиції, ролей та особистісних характеристик у цей час. В нашій доповіді прагнемо розкрити безпосередньо усвідомленість таких змін поліцейськими, які згідно ст. 71 Відрядження поліцейських до державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції Закону України «Про Національну поліцію» [4], відкомандировані до вищих учбових закладів із специфічними умовами навчання. Зазначене питання розглянемо з позиції саме усвідомлення соціальних та життєвих ролей під час війни та їх аналіз з довоєними.

Питання ролі як статусної характеристики члена групи розглядалися в роботах Д. Мід, Т. Парсонс, Р. Лінтон, а ролі як моделі поведінки в Г. М. Андреева, Т. Шибутані. Дж. Мід зазначає, що роль – соціально-нормований

спосіб поведінки людини залежно від її статусу або позиції в суспільстві. Р. Лінтон роль розглядає як динамічний аспект статусу (сукупності прав і обов'язків людини). І. С. Кон акцентує увагу на тому, що роль – це не тільки положення в системі стосунків, але й зразок поведінки, функція. Л. П. Буєва наголошує, що роль – це спосіб поведінки особистості. Г. М. Андреева вважає, що роль – шаблон поведінки з діапазоном можливостей, так званім стилем виконання. Т. Шибутані визначає ролі як стійкі фази повторюваних суспільних дій, що очікуються й вимагаються від різних учасників взаємодії [2, с. 119]. Роль науковець розглядає як модель поведінки, а людину (особистість) як носія значної кількості моделей поведінки, зміст яких зумовлений її досвідом, набутим у процесі онтогенезу та в різноманітних системах стосунків, до яких вона включена, то не викликає сумнівів те, що моделі поведінки (ролі), будучи інтеріорізованими, мають зв'язки між собою. Виходячи з вищесказаного, варто зазначити, що фактично моделі поведінки особистості становлять не простий набір, а цілісну систему, яка має свою структуру та яку визначають як рольовий репертуар особистості.

За визначенням П.П. Горностая рольовий репертуар це сукупність життєвих ролей особистості, виконуваних в різних життєвих ситуаціях, що дають можливість взаємодіяти, проявляти себе у відповідній рольовій активності. Автор зазначає, що в ролі в їх сукупності та визначенні виконуються з метою: здійснення будь-якої діяльності (для якої властива саме ця роль); захисту від чогось; психологічного «виграшу» від ігрових; реалізації потреби у владі та всього, що вона дає людині, у формі соціальних та статусних ролей; самореалізації особистості [3, с. 27].

Слід відмітити, що питання рольового репертуару поліцейських, а відкомандированих тим паче, недостатньо розкрито науковою спільнотою. Тому розкриваючи тему нашого дослідження будемо ґрунтуватись на базових працях закордонних науковців особистісно-рольового підходу (П.П. Горностай, З.М. Мірошник, О.Ю. Михайленко) та на роботи науковців, які досліджують особистість сучасного поліцейського, його ідентичність та в широкому розумінні ролі Національної поліції як соціального інституту (В.Г. Андросюк, В.І. Барко, Д.О. Александров, А.І. Черкашин, Сокурєнко В.В. та ін).

З метою дослідження власного ролевого репертуару атестованими викладачами було проведено дослідження шляхом анкетування 20 працівників Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Вивчення здійснювалось за авторською анкетую, розробленою згідно наявних наукових публікацій, а саме теорію рольової компетентності П.П. Горностая та практичного досвіду психологічного консультування поліцейських.

Досліджуючи дані потрібно відмітити, що аналізанти відмічають, як найчастіше виконують під час воєнного часу наступні ролі:

- викладач / наставник (87%),
- партнер (чоловік/дружина, хлопець/дівчина) (78%),

- поліцейський (67%),
- виконувач домашньої роботи (56%),
- син/донька (46%),
- особа, що турбується за власне здоров'я (42%),
- здобувач фінансів (42%),
- особа, що допомагає іншим, волонтер до війни – (39%),
- мати/батько (35%),
- віруючий (15%).

Слід відмітити, що роль наставника, яким сприймають себе атестовані працівники є однією з пріоритетних (87%). Можемо допустити, що це пов'язано з наявністю великої відповідальності за навчання та професійне становлення курсантів, яке через проведення занять попри військові дії в дистанційному та очному форматі відбувалось протягом всього календарного року, безперервно. Так викладачі, які є поліцейськими, відмічають, що прагнуть не просто передати академічні знання, а і бути гідним зразком для курсантів. В даному аспекті також розкриємо роль поліцейського, які відмічають респонденти (67%), яка проявляється в здійсненні охорони публічного порядку, несення служби в добових нарядах, перебування та готовності до постійного ношення табельної вогнепальної зброї.

Зазначимо, що для переважної більшості опитаних поліцейських є пріоритетними не усвідомлені загальні соціальні ролі (батьки, партнери, здобувачі), при цьому професійні (викладач, поліцейський), які практично є не менш важливими є усвідомленими. Атестовані викладачі відмічають, що роль поліцейського, який не несе службу в територіальних підрозділах звісно відрізняється від ролі поліцейського-викладача, але має певний відбиток на самосприйняття себе, власної ідентичності та соціальних позицій.

Список використаних джерел:

1. Александров Д. О. Загальна психологічна характеристика професійної діяльності працівника Національної поліції. - Юридична психологія, No 1 (18), 2016. С. 129-138
2. Горностай П. П. Рольова компетентність і адаптивність особистості. – Київ: Гімназія на зламі століть: Практико-орієнтов. посібн. К., 1999. - С.116-123.
3. Горностай П. П. Особистісті і роль: Рольовой підхід в соціальній психології особистості / П. П. Горностай. – Київ : Інтерпрес ЛТД, 2007. – 312с.
4. ЗУ «Про Національну поліцію України». URL : <https://ips.ligazakon.net/document/JH26E00A>
5. Мірошник З. М. Структура особистості вчителя початкових класів : рольовий підхід: монографія / Зоя Михайлівна Мірошник. – Харків : ФЛП Шейнина Е.В.; ХНПУ, 2011. – 306 с